

2Η ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΤΩΝ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ
ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ (Π.Σ.Ε.Κ)

Περιφερειακά Συμβούλια Έρευνας και Καινοτομίας: ο μετασχηματισμός τους στην μετα-COVID εποχή και η νέα προγραμματική περίοδος

Καθηγητής Ζήσης Μαμούρης
Πρύτανης Πανεπιστημίου Θεσσαλίας
Πρόεδρος του ΠΣΕΚ Θεσσαλίας

29-30 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ
2021

Ένα νέο τοπίο μετά την πανδημία Covid-19

Χαρακτηρίζεται:

- Από εκτιμήσεις για βαθιά οικονομική ύφεση,
- Εισαγωγή των τεχνολογιών της 4ης Βιομηχανικής Επανάστασης (4BE) στην παραγωγική διαδικασία και τις εργασιακές πρακτικές

Τόσο σε εθνικό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο τα ερωτήματα προκύπτουν είναι:

- Ποια είναι τα σημερινά δεδομένα; Ποιες εκτιμήσεις και παραδοχές διαγράφουν την αυριανή συγκυρία;
- Πώς η εμπειρία που αποκομίσαμε επηρεάζει το σχεδιασμό της επόμενης μέρας;
- Ποια χαρακτηριστικά οφείλει να διαθέτει;
- Με ποιο τρόπο οι στρατηγικές εξόδου της χώρας από την κρίση θα ενσωματώσουν επιστημονική Έρευνα και Καινοτομία ως όχημα εξόδου από την οικονομική δυσπραγία;

Η Τέταρτη Βιομηχανική Επανάσταση (4BE)

Οι «βιομηχανικές επαναστάσεις» καθορίζονται από την επίδραση που έχουν οι εκάστοτε ανατρεπτικές τεχνολογικές εξελίξεις στον τρόπο και τα μέσα παραγωγής.

Η 4BE στον δημόσιο διάλογο συνδέεται σχεδόν αποκλειστικά με την πρόσφατη αλματώδη πρόοδο στους τομείς της τεχνητής νοημοσύνης, της ρομποτικής και της ψηφιοποίησης

Ανατρεπτικές τεχνολογίες ωστόσο και σε άλλους τομείς, έχουν οδηγήσει σε «επαναστατικές» προσεγγίσεις σε ποικίλα επιστημονικά πεδία.

- γονιδιωματική ανάλυση και φάρμακα για εξατομικευμένη περίθαλψη,
- ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και κβαντικοί υπολογιστές. σήμερα.

Η σύμπτυξη αυτών των τεχνολογιών και η ισχυρή διασύνδεσή τους με τομείς όπως η νανοτεχνολογία, η φωτονική, η τρισδιάστατη εκτύπωση, τα προηγμένα υλικά, η γενετική και η βιοτεχνολογία δίνουν μια πληρέστερη εικόνα για την 4BE

Σήμερα, η ταχύτατη μετάβαση προς την 4ΒΕ πυροδοτείται καταρχάς από την ανάγκη διαχείρισης της παγκόσμιας υγειονομικής κρίσης, που ανέδειξε emphaticά την ανάγκη για εφαρμογή νέων τεχνολογιών.

Οι τεχνολογίες ήταν παρούσες, αλλά φαίνεται ότι η πανδημία λειτούργησε σαν ένα είδος καταλύτη για την ευρύτερη και άμεση εφαρμογή τους.

Όμως η νέα πραγματικότητα δεν παρέχεται «δωρεάν». Οι φαινομενικά δωρεάν πληροφορίες, πλατφόρμες επικοινωνίας, χώροι αποθήκευσης και ανάρτησης κειμένων δεν μας «ανήκουν».

Ανήκουν στους διαχειριστές αυτών των χώρων και είναι ακριβώς αυτοί οι διαχειριστές που μας φιλοξενούν και θέτουν το συμβιωτικό πλαίσιο και τους κανόνες την ισχύ των οποίων έχουμε υπογράψει ότι αποδεχόμαστε, χωρίς ούτε να τους κατανοούμε ούτε να μπορούμε να κάνουμε κάτι γι' αυτό.

Η μεγάλη πρόκληση: Η επόμενη μέρα

Τα μέτρα περιορισμού της εξάπλωσης της πανδημίας μπορεί να γονατίσουν την Ελλάδα οικονομικά. Οι προβλέψεις για τις οικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας είναι είτε δυσοίωνες είτε δραματικές.

Η πρόκληση για την επόμενη μέρα έγκειται στη διαμόρφωση μιας στρατηγικής που θα αντιμετωπίζει αποτελεσματικά την εύθραυστη ισορροπία μεταξύ της υγειονομικής διαχείρισης της πανδημίας και των κοινωνικοοικονομικών της διαστάσεων.

Η έλευση της πανδημίας είχε ως αποτέλεσμα η τηλεργασία να γίνει απότομα και εξ ανάγκης η κύρια μορφή εργασίας στις περισσότερες επιχειρήσεις αλλά και σε αρκετούς τομείς του Δημοσίου.

Αξίζει να σημειωθεί ότι στους κλάδους της οικονομίας που εντάχθηκαν μαζικά στη λειτουργία μέσω τηλεργασίας δεν περιλαμβάνεται η βιομηχανική παραγωγή, παρά την έντονα προβαλλόμενη εισαγωγή της ρομποτικής σε αυτή.

Ο ρόλος της επιστημονικής Έρευνας και Καινοτομίας για την έξοδο από την κρίση

Στα Πανεπιστήμια και Ερευνητικά Κέντρα (Ε.Κ.) η χώρα διαθέτει εξαιρετικό επιστημονικό δυναμικό και υποδομές.

Η αξιοποίηση των ερευνητικών φορέων της χώρας με τρόπο συστηματικό και αποτελεσματικό τόσο σε ερευνητικό όσο και σε επιχειρησιακό επίπεδο διευρύνει και εμπλουτίζει ποιοτικά τις δυνατότητες που υπάρχουν για ασφαλή έξοδο από την κρίση.

Όμως, για να αποφέρει ουσιαστικά αποτελέσματα η έρευνα, πρέπει να έχει βάθος εξέλιξης, χρόνο επώασης και σίγουρα όχι επικοινωνιακό-αποσπασματικό χαρακτήρα.

Σε μια άλλη κατεύθυνση, η μελέτη και αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κρίσης σε βασικούς κλάδους της ελληνικής οικονομίας μπορεί να υποδείξει αποδοτικότερους τρόπους διεξόδου στις εφοδιαστικές αλυσίδες εμπορευματικών μεταφορών (logistics), στον τουρισμό και στον πρωτογενή τομέα.

Η αναμενόμενη όξυνση των κοινωνικών ανισοτήτων, οι νέες μορφές εργασίας και οι προκλήσεις της 4BE αναμένεται να επιφέρουν καινοφανείς αλλαγές στη ζωή των πολιτών. Οι κοινωνικές, οικονομικές και ανθρωπιστικές επιστήμες έχουν πολλά να συνεισφέρουν.

Η κρίση έδειξε πόσο εύθραυστη είναι η μονομερής εξάρτηση της οικονομίας από τον τουρισμό και επισήμανε τη σημασία ανάπτυξης νέων παραγωγικών τομέων που θα αποτελέσουν το έναυσμα για τη βελτίωση οικονομικού κλίματος.

Επιχειρήσεις έντασης γνώσης μπορεί να αποτελέσουν τον πυρήνα της παραγωγικής και οικονομικής ανασυγκρότησης με ορθολογική αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της Έρευνας από ερευνητικούς φορείς και επιχειρήσεις σε τομείς όπως η βιοτεχνολογία, η μοριακή βιολογία, η τρισδιάστατη εκτύπωση, η νανοτεχνολογία, η φωτονική και τα προηγμένα υλικά.

Ο ρόλος της διανόησης στην υπέρβαση της κρίσης

Επιβάλλεται η διαμόρφωση μιας σύγχρονης και τεκμηριωμένης προσέγγισης που να μπορεί να εμβαθύνει, να ερμηνεύει, να προτείνει απαντήσεις και ταυτόχρονα να διανοίγει προοπτικές και να «βλέπει μπροστά», στο μέλλον που διαγράφεται.

Το μέλλον πρέπει να στηρίζεται στο τρίπτυχο των προκλήσεων «Πανδημία – Κοινωνικές ανισότητες – 4BE», που καθορίζει το αναδυόμενο κοινωνικοοικονομικό τοπίο.

Η μεμονωμένη αντιμετώπιση των προκλήσεων αυτών μπορεί να δώσει απαντήσεις σε κάποια, αλλά ταυτόχρονα να επιδεινώσει μια άλλη. Μόνο μια ολιστική προσέγγιση του παραπάνω τρίπτυχου μπορεί είναι αποδοτική σε βάθος χρόνου

Ένα απλό παράδειγμα: η αγροδιατροφή

Η Ελλάδα κατατάσσεται στην 27η θέση στην EC Digital Economy and Society Index (DESI) 2020, και σύμφωνα με το E-Business της Eurostat, αυτό αντικατοπτρίζεται στη χαμηλή ψηφιακή ετοιμότητα του ελληνικού τομέα τροφίμων.

Παρά τη διαθεσιμότητα νέων ψηφιακών τεχνολογιών για τον πρωτογενή τομέα στην αγορά, η ανάπτυξη παραμένει πολύ χαμηλή

Οι Περιφέρειες θα πρέπει να προετοιμαστούν εντατικά να επιταχύνουν την ψηφιοποίηση στον τομέα των γεωργικών τροφίμων, για συστήματα τροφίμων ανθεκτικά στην κλιματική αλλαγή που υποστηρίζουν την περιβαλλοντική και οικονομική βιωσιμότητα, συμβάλλοντας παράλληλα στην ασφάλεια των τροφίμων.

Οι Περιφέρειες θα πρέπει να στοχεύσουν σε ένα ευρύ φάσμα αγροτών και βιομηχανιών με ποικιλία εφαρμογών καθώς όλοι οι παίχτες συμμετέχουν στη διαδικασία πολλαπλών μεταβάσεων για να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις της ψηφιοποίησης, της κλιματικής αλλαγής, της περιβαλλοντικής υποβάθμισης και της παγκοσμιοποίησης μετά COVID-19.

Για παράδειγμα οι Περιφέρειες του κέντρου της Ελλάδος συνεισφέρουν το 42,5% του GVA του πρωτογενούς τομέα της Ελλάδας, καταγράφοντας κύκλο εργασιών 7,23 δισ. Ευρώ και το 38,5% της συνολικής απασχόλησης στον ελληνικό τομέα αγροτικών τροφίμων.

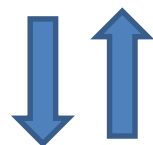
Η μοναδικότητα και ο πλούτος της περιφερειακής βιοποικιλότητας και η διασύνδεσή της με τους τομείς της τουριστικής και πολιτιστικής βιομηχανίας, καθιστούν τη γεωργία τροφίμων σημαντικό και δυναμικό πεδίο για επενδύσεις.

Αρκετές προκλήσεις πρέπει να αντιμετωπιστούν προτού ο τομέας των αγροτικών τροφίμων εισέλθει σε μια νέα εποχή βελτιστοποίησης διεργασιών και ευρείας κλίμακας εφαρμογών με έξυπνες κλιματικές συνθήκες.

Αποστολή και Στόχοι του ΠΣΕΚ

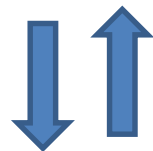
Όργανο υποστήριξης αναπτυξιακών δράσεων και υλοποίησης του Εθνικού Συμβουλίου Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Καινοτομίας (ΕΣΕΤΑΚ)

Η υποστήριξη παρέχεται με

Εισηγήσεις, μελέτες πεδίου, καταγραφές και αξιολογήσεις των υφιστάμενων υποδομών ή του διαθέσιμου ανθρώπινου δυναμικού και συγκριτικές εκτιμήσεις για τη δημιουργία περιφερειακών συσπειρώσεων ερευνητικών οργανισμών, τεχνολογικών φορέων, επιχειρήσεων, λοιπών φορέων και περιφερειακών αρχών,

Και προσβλέπει

Στην προώθηση της καινοτομίας, την ενθάρρυνση ανάπτυξης σχημάτων σύμπραξης του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα και τη διαμόρφωση συνθηκών και προοπτικών επιτυχούς συμμετοχής οργανισμών των περιφερειών σε εθνικά και ευρωπαϊκά ερευνητικά έργα.

Ειδικότερα, το περιεχόμενο των εισηγήσεων και της υποστήριξης του ΠΣΕΚ αφορά:

1. Στην οριζόντια δικτύωση των περιφερειακών συντελεστών που εμπλέκονται στην ΕΤΑΚ, όπως δημόσιοι ερευνητικοί οργανισμοί, τεχνολογικοί φορείς, επιχειρήσεις και λοιποί φορείς, καθώς και σε προτάσεις ένταξης και διασύνδεσης των συντελεστών και ερευνητικών οργανισμών στις περιφερειακές οικονομίες.
2. Στην από κοινού με τη ΓΓΕΤ ανάλυση των στρατηγικών για την ανάπτυξη της ΕΤΑΚ στην περιφέρεια και την ανάληψη συντονισμένων δράσεων Κέντρου-Περιφέρειας.
3. Στον καθορισμό κριτηρίων και προϋποθέσεων για την αξιολόγηση ερευνητικών προτάσεων που υποβάλλονται στις περιφερειακές αρχές.
4. Στη διεύρυνση της πρόσβασης των δικαιούχων σε πηγές χρηματοδότησης, καθώς και της ένταξης και διασύνδεσης των ερευνητικών οργανισμών στις περιφερειακές οικονομίες.

5. Στην πλήρη αξιοποίηση του ερευνητικού δυναμικού των περιφερειών και της ενίσχυσης της απασχόλησης νέων αποφοίτων σε εθνικό, ενωσιακό ή διεθνές επίπεδο, με μέτρα, όπως:

- Η υποστήριξη δημόσιων ερευνητικών οργανισμών για την απόκτηση κατάλληλου ερευνητικού εξοπλισμού και την ανάπτυξη υλικού περιβάλλοντος που τους επιτρέπει την πλήρη αξιοποίηση του διαθέσιμου ερευνητικού δυναμικού.
- Η παροχή ενισχύσεων για ερευνητικές υποδομές στις οποίες εξασφαλίζεται η πρόσβαση σε διαφανή βάση που δεν εισάγει διακρίσεις.
- Η στήριξη για τη διοργάνωση συναντήσεων εργασίας (workshops) και συνεδρίων για τη διευκόλυνση της μεταφοράς γνώσεων ή την ανάπτυξη δραστηριοτήτων προβολής και δημοσιοποίησης, καθώς και η ανάληψη πρωτοβουλιών διασποράς και μεταφοράς ερευνητικών αποτελεσμάτων στον παραγωγικό τομέα της χώρας, σε άλλες χώρες και σε διεθνείς αγορές.
- Ο προσδιορισμός των αναγκών και δυνατοτήτων ενίσχυσης της ερευνητικής ικανότητας των δημόσιων ερευνητικών φορέων που υπάρχουν στις Περιφέρειες και οι οποίες μπορούν να χρηματοδοτούνται.

Θα καταφέρουν τα ΠΣΕΚ να ανταποκριθούν;

Αν και τα προβλήματα που υπήρξαν ήταν τόσο δομικά όσο και λειτουργικά και εμπόδισαν την πλήρη επιτυχία των ΠΣΕΚ αυτά έχουν ένα τεράστιο ρόλο να διαδραματίσουν.

Θα πρέπει ωστόσο να αλλάξουν μορφή και δομή και να έχουν επαρκή χρηματοδότηση

- Συμβούλιο από Επικεφαλής επιστημονικών φορέων επιμελητηρίων και Περιφέρειας οι οποίοι θα διαμορφώνουν τη στρατηγική και την ομπρέλα των συνεργασιών σε εθνικό και διεθνές επίπεδο
- Θεματικές επιτροπές για κάθε τομέα προτεραιότητας οι οποίες θα συντονίσουν και θα εκτιμήσουν τη διεπιστημονικότητα, τη διασύνδεση, την εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων και τη προώθηση και διάχυση της γνώσης
- Συνεργασία με μελετητικά γραφεία που θα αναλύουν και θα αξιολογούν εθνικές και διεθνείς πραγματικότητες και δεδομένα, παρέχοντας τις απαραίτητες πληροφορίες για τη χάραξη στρατηγικής
- Υποστήριξη από επαρκές εξειδικευμένο διοικητικό προσωπικό αποκλειστικής απασχόλησης
- Lobbying στα κέντρα λήψης αποφάσεων

Ευχαριστώ για την προσοχή σας!

Ελληνική Δημοκρατία
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

